

**ΕΝΑΣ ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ...ΜΑ ΧΙΛΙΑΔΕΣ...
ΚΑΙ ΟΧΙ ΜΟΝΑΧΑ ΟΙ ΖΩΝΤΑΝΟΙ...
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗ ΘΡΥΛΙΚΗ ΕΠΟΝ ΛΕΥΚΑΔΑΣ**

Στις 23 Φλεβάρη 1943, σε ένα μικρό σπίτι, στην οδό Δουκίσσης Πλακεντίας 3 στους Αμπελόκηπους, ιδρύεται η Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων, η θρυλική ΕΠΟΝ, η μεγαλύτερη νεολαιίστικη οργάνωση της χώρας. Λίγους μήνες αργότερα ιδρύεται ΕΠΟΝ και στην περιοχή μας.

Η δράση της, οι αγώνες της, το αίμα που έχυσαν οι νεολαίοι ήρωές της έχουν γραφτεί με ανεξίτηλα γράμματα στις σελίδες της Ιστορίας. Στις γραμμές της συγκέντρωσε τη συντριπτική πλειοψηφία της ελληνικής νεολαίας, διαπαιδαγώγησε με τις αξίες του αγώνα, της αυτοθυσίας και της αυταπάρνησης χιλιάδες νέους και νέες. Η δράση της ΕΠΟΝ ξεδιπλώθηκε σε όλα τα μέτωπα. Η εκπολιτιστική της δραστηριότητα ήταν τεράστια. Σχολεία και σχολές, θέατρο και διασκέδαση, διάδοση του αθλητισμού σε συνδυασμό με τη μάχη κατά των ναρκωτικών, πρωτοφανής εκδοτική δραστηριότητα. Όλα αυτά αποτελούν σημαντικές δραστηριότητες της ΕΠΟΝ σε όλη την ηρωική της πορεία και αποτέλεσαν, αποτελούν και θα αποτελούν μια τεράστια παρακαταθήκη για τη νεολαία ακόμα και σήμερα τόσα χρόνια μετά.

Η ΕΠΟΝ και όλα τα κατορθωμά της δεν προέκυψαν από παρθενογένεση. Ήταν ο ώριμος καρπός αγώνων και θυσιών. Βασικός φορέας και αιμοδότης της ΕΠΟΝ ήταν η θρυλική ΟΚΝΕ. Τη “μαγιά” της ΕΠΟΝ θα τη βρούμε στα ξερονήσια, στις φυλακές, στις εξορίες από τα χρόνια της δικτατορίας του Μεταξά όπου ήταν κλεισμένα μέλη και στελέχη της ΟΚΝΕ.

Έχει μεγάλη σημασία να δούμε κάτω από ποιες συνθήκες και σε ποιο ιστορικό πλαίσιο ιδρύεται η ΕΠΟΝ. Ήδη η Ελλάδα έχει δεχτεί μπερλιαστική εισβολή από τους Ιταλούς και ο ελληνικός λαός ήταν αυτός που βροντοφώναξε το <<ΟΧΙ>> με το μεγάλο εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του, που καμιά σχέση δεν είχε με το όχι της αστικής τάξης μέσω του Μεταξά, που στην ουσία ήθελαν να διατηρήσουν τα συμφέροντα με την Αγγλία. Και ενώ είναι σε εξέλιξη ο β παγκόσμιος πόλεμος, με στόχο το ξαναμοίρασμα των αγορών αλλά κυριότερα με κοινό στόχο τη χτύπημα στην ΕΣΣΔ, γερμανικά, βουλγάρικα και ιταλικά στρατεύματα κατακτούν την Ελλάδα και στις 27 Απριλίου του 1941 οι Γερμανοί μπαίνουν στην Αθήνα.

Το ΚΚΕ από την πρώτη στιγμή ήταν η ψυχή, ο καθοδηγητής στην οργάνωση της πάλης και της ένοπλης αντίστασης των λαϊκών στρωμάτων. Αυτό αποδεικνύουν οι χιλιάδες κομμουνιστές στις φυλακές, στις εξορίες και στα εκτελεστικά αποσπάσματα.

Με πρωτοβουλία του ΚΚΕ αμέσως μετά την έναρξη της Κατοχής, δημιουργήθηκαν το Εργατικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΕΑΜ - 16 Αυγούστου 1941).

Στις 27 Σεπτέμβρη του 1941 πραγματοποιήθηκε η ιδρυτική σύσκεψη του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου με τη συμμετοχή του ΚΚΕ, του Σοσιαλιστικού Κόμματος Ελλάδας (ΣΚΕ), του κόμματος της Ένωσης Λαϊκής Δημοκρατίας (ΕΛΔ), του Αγροτικού Κόμματος Ελλάδας (ΑΚΕ). Το ΕΑΜ, με κύριο αιμοδότη τους κομμουνιστές, με όλες τις μορφές πάλης, και με την ένοπλη πάλη, καθοδήγησε τον λαϊκό απελευθερωτικό αγώνα την περίοδο 1941-1944

Στις 16 Φλεβάρη του 1942 ιδρύεται ο Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός (ΕΛΑΣ), το ένοπλο τμήμα του ΕΑΜ. Ήδη, από το καλοκαίρι του '41, κομμουνιστές και άλλοι αγωνιστές συγκροτούν ένοπλες αντιστασιακές ομάδες και αντάρτικα τμήματα σε διάφορα μέρη της χώρας με απόφαση του Κόμματος, αλλά η ενοποίησή τους ήταν βασικό ζήτημα για τη συγκρότηση λαϊκού στρατού ικανού να κατευθύνει ενιαία την ένοπλη πάλη κατά των Γερμανών κατακτητών και του ντόπιου καθεστώτος της άρχουσας τάξης.

Σε αυτές τις συνθήκες η ίδρυση της ΕΠΟΝ έρχεται ως ανάγκη για την ενιαία οργάνωση της πάλης της νεολαίας των λαϊκών στρωμάτων για λευτεριά, λαϊκή απελευθέρωση, για μια Ελλάδα με το λαό αφέντη στον τόπο του.

Η ΕΠΟΝ (Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων) ιδρύεται στις 23 Φλεβάρη του 1943 μετά από την απόφαση που πήρε η πλατιά σύσκεψη που έγινε με πρωτοβουλία της Κ.Ε ΕΑΜ Νέων, που είχε

ιδρυθεί σχεδόν ένα χρόνο νωρίτερα, προκειμένου να ενοποιηθούν οι οργανώσεις της ελληνικής νεολαίας. Ανάμεσα στις οργανώσεις που πήραν μέρος ήταν η ΟΚΝΕ, η Αγροτική Νεολαία Ελλάδας, η Ενιαία Μαθητική Νεολαία, η Σοσιαλιστική Επαναστατική Πρωτοπορία Ελλάδας και πολλές άλλες.

Στην Ήπειρο για παράδειγμα είναι γνωστά τα εξής ιστορικά στοιχεία: Τον Απρίλη του 1943 φτάνει στα Γιάννενα για να αναλάβει να στήσει ΕΠΟΝ σε όλη την Ήπειρο (που τότε θεωρούνταν από τις πιο καθυστερημένες περιοχές της χώρα, παράλληλα υπήρχε ήδη η δράση του Ζέρβα και του ΕΔΕΣ, αλλά και δεν είχε συγκροτηθεί ακόμα πανηπειρωτική επιτροπή του ΕΑΜ) ο Γιώργος Τσαούσης, με κωδικό όνομα «Περικλής». Το βράδυ της 10^{ης} Απριλίου με τηλεβόες στα βουνά της Ηπείρου αναγγέλλεται η ίδρυση της ΕΠΟΝ και στο Μιτσικέλι σχηματίζονται με πύρινα γράμματα τα αρχικά της.

Κάπως έτσι ξεκίνησε και η συγκρότηση της ΕΠΟΝ στην Λευκάδα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Ζώη Κουτσάφτη, στα τέλη Απρίλη του 1943 το Κομματικό Γραφείο σε συνεννόηση με τον Γραμματέα του ΕΑΜ ανέθεσε την οργάνωση της ΕΠΟΝ στον Στράτο Τσέγιο, και οι πρώτες διαδικασίες συγκρότησης της ξεκίνησαν τον Μάη του '43. Εντωμεταξύ ο Τσέγιος βγήκε στην παρανομία. Και όμως η ΕΠΟΝ οργανώθηκε, και μάλιστα κατά το τριαδικό σύστημα κατά χωριό και σε τμηματικές κατά Δήμους. Ουσιαστικά, ακολουθούσε το οργανωτικό σύστημα του ΕΑΜ. Σταδιακά, η ΕΠΟΝ Λευκάδας έφτασε να μετράει 5 τμηματικές σε ολόκληρο το νησί (κάθε τμηματική είχε από κάτω έως και δεκάδες ομάδες) και τον Γενάρη του '44 είναι καταγεγραμμένο ότι αριθμούσε 1800 μέλη.

Αντίστοιχα εξελίσσονται τα πράγματα και σε ολόκληρη την Ήπειρο. Η πρώτη συνδιάσκεψη της ΕΠΟΝ στην Ήπειρο έγινε στις 21-7-1943. Ξεκίνησε στην Ιερομνήμη, αλλά λόγω γερμανικής επίθεσης συνεχίστηκε και ολοκληρώθηκε στη Σούτιστα. Στη συνέχεια η οργάνωση αναπτύσσεται ορμητικά. Χαρακτηριστικά είναι τα νούμερα:

Ως την ίδρυση της ΕΠΟΝ: 200 μέλη

Ως την 1^η Συνδιάσκεψη: 500 μέλη

Ως την 2^η (που πραγματοποιήθηκε 1 χρόνο μετά, στις 20/08/44): 14.000 μέλη (5.300 κοπέλες, 7.000 αετόπουλα-παιδιά ηλικίας 8-13 χρονών, 1.500 ανταρτοεπονοίτες)

Ως τον Δεκέμβρη του '44: 18.000 μέλη και 11.000 αετόπουλα.

Να που τα νούμερα μαρτυρούν ότι η ΕΠΟΝ δεν φτιάχτηκε ξαφνικά. Μήτρα της όντως ήταν η ηρωική ΟΚΝΕ που ήδη είχε δράση στην Ήπειρο, αλλά και στην Λευκάδα. Τι είναι γνωστό:

Στην Λευκάδα, και γενικά στα Επτάνησα, ο ιταλικός φασισμός είχε επεξεργαστεί ειδικό σχέδιο ιταλοποίησης και φασιστιστοποίησης της εκπαίδευσης για να ξεχάσουν οι μαθητές την πατρίδα τους, να αποκοπούν από τον ένοπλο αγώνα που ξεκινούσε, να μπολιαστούν με τα φασιστικά ιδεώδη. Συγκεκριμένα, αρχικά απομόνωσαν τα Επτάνησα από την υπόλοιπη Ελλάδα και απαγόρευσαν κάθε επαφή με το Υπουργείο Παιδείας. Δημιούργησαν σχολική επιτροπή με έδρα την Κέρκυρα και γενικούς επόπτης παιδείας διορίστηκε ο Κάρολος Μπριγκέντι- Ιταλός, φασίστας, εκπαιδευτικός. Στην Λευκάδα στάλθηκαν μια σειρά Ιταλοί σχολικοί επόπτες, διορίστηκαν μια σειρά Ιταλοί διευθυντές στα σχολεία, αλλά και φασίστες, δοσίλογοι Έλληνες. Τα μέτρα που επεβλήθησαν στα σχολεία ήταν:

1. Υποχρεωτικός φασιστικός χαιρετισμός μέσα στο σχολείο για εκπαιδευτικούς και μαθητές,
2. Διορισμός Ιταλού καθηγητή για τη διδασκαλία της Ιταλικής Γλώσσας, η οποία έγινε πρωτεύον μάθημα,
3. Κατάργηση του ελληνικού εορτολογίου και εισαγωγή του φασιστικού,
4. Συνεχής 6ωρη διδασκαλία με ένα μόνο διάλειμμα, έτσι ώστε να μην μπορούν να βρίσκονται οι μαθητές μεταξύ τους,
5. Κατάργηση των εθνικών γιορτών,
6. Διακοπή μισθού και βγάλσιμο εκτός υπηρεσίας των Ελλήνων αγωνιστών εκπαιδευτικών,
7. Αλλαγή των πινακίδων στα σχολεία, υποχρεωτικά Ιταλικά ανάγλυφα.

Το γυμνάσιο της Λευκάδας, ακριβώς επειδή μαθητές και εκπαιδευτικοί αντιπάλεψαν μέχρι τέλους τα ιταλικά μέτρα, έγινε το παράδειγμα και το καμάρι του αγώνα όλων των Λευκαδιτών. Ήταν πραγματικό ηφαίστειο. Είναι καταγεγραμμένες δεκάδες μαρτυρίες μαθητών και δασκάλων της εποχής. Δεν έχουμε τη δυνατότητα να τις παραθέσουμε όλες. Όμως οφείλουμε να πούμε ότι δεν

αναφέρεται καμιά περίπτωση ούτε για έναν έστω μαθητή ή μαθήτριά που να έλαβε μέρος στον σκληρό αυτό ενδοσχολικό αγώνα που έδινε δύναμη και κουράγιο στους μικρούς και στους μεγάλους του νησιού.

Ότι θα αναφέρουμε τώρα, σίγουρα δεν θα είχε γίνει ποτέ, αν δεν είχε φτιαχτεί τέλη του 1941, αρχές του 1942 οργάνωση της ΟΚΝΕ- (ονομάστηκε ΕΑΜ Νέων, Οργάνωση Νέας Γενιάς), από τον Τσέγιο και τον εκπαιδευτικό Σπύρο Ροντογιάννη μέσα στο Γυμνάσιο της Λευκάδας. Η μαθητική αυτή ομάδα ανέλαβε την οργάνωση των υπόλοιπων γυμνασιόπαιδών, μπήκε μπροστά και προώθησε κάθε δραστηριότητα. Δεν έλειψε από καμιά δράση οργανωτική, εκπολιτιστική και δυναμική με πνεύμα απαράμιλλου ηρωισμού και αυτοθυσίας.

Ότι και να έκαναν οι Ιταλοί σαμποταριζόταν. Δεκάδες μαθητές αρνούσαν να πουν το μάθημα στα Ιταλικά και έπαιρναν αποβολή, οργανώνονταν απεργίες για ώρες ή μέρες, βάφανε το σχολείο κρυφά με αντιφασιστικά συνθήματα, φώναζαν «Ζήτω η Ελευθερία- Εμείς θα νικήσουμε» την ώρα των Ιταλικών, κυκλοφορούσαν την χειρόγραφη εφημεριδούλα τους, με τίτλο «Μαθητικός Αγώνας».

Οι μαθητές αντιστεκόταν και στους συνεργαζόμενους με τους κατακτητές ντόπιους εκπαιδευτικούς, όπως πχ με τον Μάσο που δίδασκε ιστορία στην ΣΤ Τάξη. Αλλά δίδασκε μόνο τους Ναπολεόντειους χρόνους και δεν προχωρούσε την ύλη στην Επανάσταση του 1821, μέχρι που οι μαθητές κατέβασαν τα μολύβια τους αρνούμενοι να τον παρακολουθήσουν, αλλά και λιθοβόλησαν το σπίτι του.

Στις εκατοντάδες ανακρίσεις των Ιταλών δεν «κάρφωσαν» ποτέ τον συμμαθητή τους. Είναι χαρακτηριστικό το εξής περιστατικό, που δείχνει την αμέριστη αλληλεγγύη που έδειχναν ο ένας μαθητής στον άλλον, και μας το περιγράφει ο Ποσειδών Λογοθέτης μαθητής του Γυμνασίου τότε:

«Μπαίνουν δύο Ιταλοί καραμπινιέροι στην τάξη και ζητούν από τον δάσκαλο να τους υποδείξει τον μαθητή Χαλικιά από το Καλλιγόνι. Αμέσως απαντούν με μια φωνή οι μαθητές: «ΑΠΩΝ!». Ο δάσκαλος κοιτάει αμήχανα μπροστά του τον Χαλικιά, αλλά δεν λέει τίποτα. Και οι καραμπινιέροι έφυγαν άπραγοι...»

Ο μαθητικός κόσμος του γυμνασίου της Λευκάδας με μπροστάρηδες την μαθητική ομάδα της ΟΚΝΕ εξέφρασε τα πρώτα χρόνια τον παλμό της αντίστασης σε όλο το νησί. Η πόλη περίμενε να ακούσει κάποιο περιστατικό από το σχολείο και πολλοί έκαναν την βόλτα τους από εκεί μπας και ακούσουν κάτι. Αυτή η μαθητική ομάδα την άνοιξη του 1943 μετατράπηκε σε οργάνωση της ΕΠΟΝ...

Για αυτό και λέμε ότι η ίδρυση της ΕΠΟΝ βρήκε πρόσφορο έδαφος. Η συνέχεια της; Ακόμα πιο λαμπρή και ηρωική, όπως ήρωες ήταν όσοι πέρασαν από τις γραμμές της από τα αετόπουλα, τους μαθητές δημοτικού μέχρι τις νέες κοπέλες που έως τότε δεν είχαν ξαναβγεί από το σπίτι, που κόντρα στον φόβο και στην τρομοκρατία του πολέμου και της κατοχής, ανέπτυξαν πλούσια δράση, οργάνωσαν τον αγώνα τους, βγήκαν στο βουνό και πολέμησαν και δε λύγισαν ούτε λεπτό ... Οι Επονίτες και οι Επονίτισες με το όπλο στο χέρι έδωσαν και τη ζωή τους ακριβώς γιατί είχαν πίστη στη δύναμη και τον αγώνα της εργατικής τάξης και του λαού μας για λευτεριά από τους Γερμανούς κατακτητές, για απελευθέρωση από τη μισθωτή σκλαβιά.

ΜΙΚΡΟΙ ΗΡΩΕΣ

Δεκάδες οι μαρτυρίες για τους νεολαίους ΕΠΟΝίτες που έμπαιναν μπροστά σε κάθε αγώνα που έδινε το ΕΑΜ και ο ΕΛΑΣ του νησιού. Αν κοιτάξει κανείς προσεκτικά μια σειρά περιστατικά που μας έχουν αφηγηθεί παλιοί μαχητές, δεν λείπει από κανένα ένας νεολαίος. Στο βουνό και στις μάχες, στις επικίνδυνες αποστολές, στην εξορία, στο εκτελεστικό απόσπασμα, στην ένοπλη σύγκρουση με τους δοσίλογους και τους ταγματασφαλίτες.

Δείγμα απαράμιλλου ηρωισμού και αυτοθυσίας των ΕΠΟΝιτών ήταν το εξής περιστατικό που αναφέρεται στην «Ηχώ της Λευκάδας» στις 20 Μάρτη του 1948 από τον Νίκο Κατηφόρη και βασίζεται σε μαρτυρία του αυτόπτη και αυτήκοου Ποσειδώνα Λογοθέτη. Ο λόγος για τον Ζώη Κούρτη (τον γνωστό «Φασόλια»):

Λίγο καιρό πριν την γερμανική κατάρρευση, ήρθε στο τάγμα διαταγή να ανατιναχτεί η γέφυρα του Αχελώου. Οι σαμποτέρ κάνανε «αναγνώριση» και γυρίζοντας στην έδρα είπαν, πως με τις συνθήκες οχηρώσεις και φρούρησης της, η γέφυρα θα ανατιναζόταν μ' ένα, μόνο, τρόπο: Αν κάποιος προσφερόταν να γίνει ο ίδιος βόμβα της ανατίναξης, φορτωμένος εκρηκτικά.

«Ο διοικητής του τάγματος ρώτησε τους άντρες του, αν ανάμεσα τους προσφέρεται κάποιος για αυτήν την «επιχείρηση αυτοκτονίας». Και τότε πετάχτηκε μπροστά στο τάγμα, λαμπρός στο μεγαλείο της αυτοθυσίας του, ο σχεδόν έφηβος καπετάνιος της ανταρτοεπονίτικης ομάδας, ο Ζώης Κούρτης. Κι αφού δίδαχτηκε το ρόλο του κι αποχαιρετίστηκε με τους συναγωνιστές του, έφυγε για την τριήμερη πεζοπορία προς τη γέφυρα και το ολοκαύτωμα του. Και πεζοπόρησε προς τον μεγάλο στόχο για δύο ολόκληρες μέρες. Μέχρι που τον πρόφτασε νέα διαταγή, να γυρίσει στο τάγμα, γιατί νεότερη εκτίμηση της Μέσης Ανατολής διαπίστωνε επικείμενη την αποχώρηση των Γερμανών και την ανατίναξη, όχι μόνο άχρηστη αλλά και βλαβερή.»

Σύμφωνα με αφήγηση του ίδιου του Φασόλια:

«Έφτασα στην γέφυρα, μπήκα στο ποτάμι αλλά οι συνθήκες ήταν αντίξοες, λόγω της ορμητικής ροής του Αχελώου που με παρέσερνε και λόγω της παρουσίας Γερμανών φρουρών ακριβώς πάνω από το σημείο της ανατίναξης. Αναγκάστηκα να βγω απ'το ποτάμι για να επαναλάβω την άλλη μέρα, που ίσως θα ήταν καλύτερες οι συνθήκες, την αποστολή μου. Πριν την δεύτερη απόπειρα με πρόλαβε ο απεσταλμένος του τάγματος.»

ΠΟΛΕΜΑΜΕ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΑΜΕ

Η ΕΠΟΝ, με σύνθημα “ΠΟΛΕΜΑΜΕ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΑΜΕ” , ανέπτυξε πολύμορφη δράση με στόχο τη διαπαιδαγώγηση και τον εκπολιτισμό της νεολαίας. Ασχολήθηκε με την οργάνωση της πάλης και τα προβλήματα των νέων εργαζόμενων, των μαθητών, των φοιτητών, της αγροτικής νεολαίας.

Στην Λευκάδα η πολιτιστική της δράση, οι δραστηριότητες και οι πρωτοβουλίες της πάρα πολλές, το ίδιο και οι πράξεις αλληλεγγύης και βοήθειας του λαού. Δόθηκαν δεκάδες θεατρικές παραστάσεις σε όλα τα χωριά του νησιού όπου πρωταγωνιστούσαν οι επονίτες και οι επονίτισσες, φτιάχτηκαν σε μια σειρά χωριά αλλά και στην πόλη της Λευκάδας πολιτιστικές λέσχες όπου γινόντουσαν πολιτιστικά δρώμενα αλλά και διαφωτιστική πολιτική δουλειά μέσω διαλέξεων, διοργανώνονταν μια σειρά γιορτές, χοροί και γλέντια πχ προς τιμήν της 25^{ης} Μάρτη ή των επετείων ιδρύσεως της ΕΠΟΝ, δημιουργήθηκε αθλητική και ποδοσφαιρική ομάδα της ΕΠΟΝ, διοργανώθηκαν λαμπαδηδρομίες. Ειδική δουλειά γινόταν για την νέα κοπέλα, για τη χωριατοπούλα μέσα από τις λέσχες για τις επονίτισσες δείχνοντας πόσο σημαντικό ήταν να ενταχθεί και αυτή στον αγώνα.

Χαρακτηριστικό το εξής χρονογράφημα με τίτλο «ΑΠΟ ΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ 23 ΦΛΕΒΑΡΗ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ» από το φύλλο της 1^{ης} Μάρτη του 1945 της «ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΦΛΟΓΑΣ» που δείχνει το μεράκι των ΕΠΟΝιτών για ότι αναλάμβαναν:

Από μέρες πια γίνονται πυρετώδεις προετοιμασίες. Κάθε επονίτικη ομάδα έχει γίνει κυψέλη και ακούς το χαρούμενο βόμβο μέσα στην ατμόσφαιρα του χωριού. Πρόβες, χορός, τραγούδι, διακόσμηση, συνθήματα, χρώματα, καρτέκλες, φορεσιές, φλογερές ομιλίες, προκηρύξεις. Μια ατελείωτη κίνηση. Όλα για την μεγάλη γιορτή. Το χωριό πήρε όψη πανηγυριού. Ο τηλεβόας ασταμάτητα διαλαλάει στο χωριό τη χαρά της νεολαίας. Η νεολαία άφησε σήμερα το τσαπί, τη δουλειά και γιόρτασε. Όλος ο κόσμος γιόρτασε. Όλο το χωριό, όλο το νησί. Τα αετόπουλα ξεφαντώσανε. Τα καμένα σπίτια κάτι πήρανε και αυτά. Σήμερα γλεντάμε. Αύριο ξημερώνει ο τρίτος χρόνος της ΕΠΟΝ. Με το τραγούδι ξεκινάμε πάλι στον αγώνα. Να δουλέψουμε, να παλέψουμε, να σφίξουμε τις γροθιές μας. Για την λευτεριά, τη μόρφωση και τη χαρά. Η γιορτή τελειώνει. Και τα φλογερά μας συνθήματα θα μείνουν για πάντα στους τοίχους και θα χαράζουνε την απόφασή μας: «ΠΟΛΕΜΑΜΕ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΑΜΕ. Η ΝΙΚΗ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΚΗ ΜΑΣ».

Παράλληλα η ΕΠΟΝ Λευκάδας πρωτοστατούσε και στα καθημερινά προβλήματα επιβίωσης που αντιμετώπιζε η νεολαία και ο λαός του νησιού αλλά και κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες για να στηρίξει υλικά και ψυχικά τον αγώνα του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ. Διοργάνωσε παιδικά συσσίτια για άπορα παιδιά, εράνους για τη στήριξη τραυματισμένων ανταρτών που δεν μπορούσαν ούτε να γυρίσουν στο βουνό αλλά ούτε και να δουλέψουν, δημιούργησε επιτροπές που απαιτούσαν να φτάνει, να διανέμεται δωρεάν το ψωμί στα χωριά και ειδικά στα σχολεία όπως επίσης πρωτοστάτησε

για τη δημιουργία νυχτερινών σχολείων για τους νέους που δούλευαν αλλά έπρεπε να μάθουν γράμματα. Στα φύλλα της «ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΦΛΟΓΑΣ» απαρτιζόταν όλες οι πρωτοβουλίες που έπαιρνε η ΕΠΟΝ αλλά και διάφορα καλέσματα, όπως το παρακάτω:

«Έρανος λαδιού για τον ΕΛΑΣ

Αυτές τις μέρες μια επιτροπή του 2/39 Συντάγματος γυρίζει στα χωριά και ζητάει λάδι για τον ΕΛΑΣ... Μερικές οκάδες λάδι δεν μπορούν να συγκριθούν με τις οκάδες το αίμα που χύνουν οι γενναίοι ΕΛΑΣίτες. Εμπρός λοιπόν συναγωνιστές. Ας δώσουμε ένα κομμάτι από όσα τους χρωστάμε. Οι ήρωες μας πεινάν και κρυνώνουν στερημένοι από τόσα που δεν στερούμαστε εμείς. Ας δώσουμε το παράδειγμα εμείς οι ΕΠΟΝΙΤΕΣ και την τελευταία σταγόνα του λαδιού ας την προσφέρουμε για τον αγώνα.»

Η ΕΠΟΝ με την πρωτοπόρα πολύμορφη δράση της, με το ήθος και τις αρχές της, πυροδοτεί την οργάνωση ακόμα και μικρών παιδιών που βιώνουν τα βάσανα τις περιόδου. Ιδρύονται τα Αετόπουλα, παιδιά από 8 μέχρι και 15 χρονών, στις πόλεις και την επαρχία, που έδιναν τη μάχη με κάθε τρόπο και με ηρωισμό στο πλευρό της ΕΠΟΝ. Είναι χαρακτηριστικές οι φωτογραφίες με τα αετόπουλα που βγαίνουν με τα χωνιά και με συνθήματα καλούν στον αγώνα. Τα αετόπουλα κατέβαιναν σε διαδηλώσεις, γίνονταν σύνδεσμοι, πηγαينوέρχονταν με σημειώματα, συνόδευαν αγωνιστές. Παρακολουθούσαν τις κινήσεις των Γερμανών και των δωσίλογων χαφιέδων και έδιναν πολύτιμες πληροφορίες στον ΕΛΑΣ. Πήραν μέρος σε σαμποτάζ, μετέφεραν τρόφιμα και πυρομαχικά για τους αντάρτες, κράτησαν τουφέκι στη μάχη. Φυλακίστηκαν και βασανίστηκαν ως ενήλικοι, όμως δεν λύγισαν και πάντα ανυπομονούσαν να μεγαλώσουν και να γίνουν επονίτες. Μικρά παιδιά με τεράστιο θάρρος και αφοβία, που έπαιρναν παράδειγμα από τους αγωνιστές αντάρτες της ΕΠΟΝ και του ΕΛΑΣ.

Ανταπόκριση από την οργάνωση των Αετοπούλων στον Δρυμόνα, η οποία δημοσιεύτηκε στο φύλλο της 25^{ης} Μάρτη του 1945 της «Νεανικής Φλόγας» λέει: *«Τα αετόπουλα οργανώθηκαν όπως έπρεπε, γεμίζουν το χωριό με το τραγούδι τους και είναι πρόθυμα σε κάθε επονίτικη δουλειά. Χρησιμοποιούνται ακόμα και για συνδέσμους. Κάμανε εκλογές και βγάλανε το κοινοτικό τους συμβούλιο, το λαϊκό τους δικαστήριο και τον λαϊκό τους επίτροπο. Σέβονται τις απόψεις του δικαστή όταν τους τιμωρεί. Με άλλα λόγια φτιάζανε μια πρότυπη αετοπούλικη οργάνωση».*

Αντίστοιχα στο φύλλο της 1-2 Γενάρη του 1944 υπάρχει η εξής ανταπόκριση: *«Του γίνηκε (του χιτλερόφιλου, γνωστού προδότη Κονταράτου) μαρτύριο η ζωή, από την τόσο οργανωμένη και συστηματική ενόχληση από την ομάδα των αετοπούλων. Πουθενά δεν μπορούσε να ξεμυτίσει χωρίς να τον πάρουν από πίσω με το τραγούδι και τις αποδοκιμασίες τους. Έτσι τα αετόπουλα κατάφεραν προ ημερών- ότι δεν μπορούσαν οι ηλικιωμένοι να επιβάλλουν, ο χιτλερόφιλος έφυγε από το χωριό, έφυγε από το νησί μας».*

Υπάρχει και παράδειγμα παιδιών δημοτικού που αντιστεκόταν με όλες τους τις δυνάμεις στον κατακτητή: Οι Ιταλοί προχώρησαν και έφτιαξαν παραλιακούς σταθμούς ψυχαγωγίας, σαν κατασκηνώσεις για παιδιά ηλικίας 8-12 χρονών, όπου τους έδιναν συσσίτιο (συγκεκριμένα τους έδιναν μπιανιότα-μικρό ψωμάκι), αλλά τους μάθαιναν και υποχρεωτικά την ιταλική γλώσσα ως αντίτιμο...

...«Κάθε πρωί μάζεψαν τα παιδιά και τους έδιναν από μια μπιανιότα. Όταν θεωρούσαν ότι μπορούσαν να αρχίσουν προπαγάνδα στα παιδιά, άρχισαν να τους μαθαίνουν λέξεις ιταλικές έτσι που σιγά-σιγά να τους μαθαίνουν τη γλώσσα. Φύλαζαν λοιπόν μια μέρα πολύ κρύα του Γενάρη για να τους μάθουν την λέξη «BONGORNO» (Καλημέρα). Έτσι είπαν στα παιδιά να περνούν ένα-ένα, να λένε «μποντζόρνο» και να παίρνουν την μπιανιότα τους. Με μιας τα παιδιά οπισθοχώρησαν. Τότε ένας μεγάλος πιάνει ένα μικρό και του λέει: «Πες μπορτζόρνο μωρέ να τους φας την μπιανιότα»... Μα τα παιδιά σαν απάντηση το βαλαν στα πόδια και αρνήθηκαν το ψωμί»...

Μπορεί κάποιος εύκολα να πει «Σιγά τι κάνανε»... Αλλά για παιδιά 8 χρονών, πεινασμένα, ταλαιπωρημένα από τις κακουχίες, ξεπαγιασμένα από το κρύο... ήταν πράξη τεράστιου θάρρους και ηρωισμού και δείχνει το πώς το ΕΑΜ, ο ΕΛΑΣ, η ΕΠΟΝ και ο αγώνας που διεξήγαγαν

διαπαιδαγωγούσαν με τέτοιο τρόπο ακόμα και παιδιά δημοτικού, διαμορφώνανε μικρούς- αλλά στην πραγματικότητα μεγάλους- ήρωες...

Στον τάφο του Έπονίτη

Έπεταξα τή σάκα μου και τρέχω με τουφέκια
Μικρούλης φαίνομαι Άδερφέ, τὸ μάτι δὲν μὲ πιάνει.
Στὴ μάχη ὅμως κουβάλησα χιλιάδες τὰ φουσεκία
κι ἄκόμα μ' εἶδαν Γερμανοὺς νὰ στρώνω στὸ ρουμάνι.
Στὴ γειτονιά μὲ ξέχασε τὸ τόπι, τὸ ξυλίκι.
Καὶ μοναχὰ πού πέραγα μὲ τὸ χωνὶ στὸ στόμα.
Παιδί! Μὰ μὲ λογάρισαν οἱ λυσσασμένοι λύκοι.
Τεράστιο τὸ κουράγιο μου. Καὶ ποῦ νὰ δεῖς ἄκόμα.
Μία μέρα μᾶς μπλοκάρανε. Δυὸ ἑμεῖς καὶ αὐτοὶ σαράντα.
Σφαῖρα τὴ βρῆκε τὴν καρδιά πού 'μοιαζε μὲ γρανίτη.
Σὲ μία γωνιά μὲ θάψανε χωρὶς ἄνθους, μὰ πάντα
Σὰ ρόδο θὰ μοσκοβολάει ὁ τάφος τοῦ Έπονίτη.

ΕΠΟΝΙΤΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Αναντικατάστατο ρόλο στη διαφώτιση της νεολαίας και του λαού έπαιξε ο επονίτικος επαναστατικός τύπος. Από άκρη σε άκρη της Ελλάδας η ΕΠΟΝ κυκλοφορούσε μια σειρά επονίτικα έντυπα. Αξιοποιούσε κάθε τρόπο για την έκδοση και την κυκλοφορία τους, από πολυγράφους και γραφομηχανές, μέχρι και έντυπα γραμμένα με το χέρι.

Στις 22 Μάρτη του 1943 εκδίδεται το περιοδικό Νέα Γενιά, όργανο του Κ.Σ της ΕΠΟΝ .Από τον Νοέμβρη του 1944 παίρνει τη μορφή περιοδικού και κυκλοφορεί νόμιμα ως και τον Οκτώβρη του 1947, οπότε και η ΕΠΟΝ ουσιαστικά βγαίνει στην παρανομία. Η κυκλοφορία του περιοδικού γινόταν μέσα σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, αξίζει όμως να σημειωθεί ότι Η παράνομη Νέα Γενιά στην κατοχή τύπωνε 5.000 έως 10.000 φύλλα, ενώ η νόμιμη έφτανε ακόμα και τα 40.000 φύλλα.

Στην Λευκάδα κυκλοφορούσε η εφημερίδα «Νεανική Φλόγα», όργανο του Συμβουλίου Νομού Λευκάδας της ΕΠΟΝ κάθε δεκαπέντε μέρες, αν και πέρασε και κίρως που λόγω δυσκολιών δεν κυκλοφορούσε. Σώζονται μέχρι και σήμερα φύλλα της. Υπήρχαν στήλες για τη πλούσια δράση που ανέπτυξε η ΕΠΟΝ και τις δραστηριότητες και τις πρωτοβουλίες που έπαιρνε όπως η στήλη «ΕΠΟΝΙΤΙΚΗ ΖΩΗ», για τη δράση των αετόπουλών, για τη δράση της νέας κοπέλας, όπως «Η ΣΤΗΛΗ ΤΗΣ ΕΠΟΝΙΤΙΣΣΑΣ», ανταποκρίσεις και νέα από τις μάχες που έδινε ο ΕΛΑΣ, ανταποκρίσεις από τις συνδιασκέψεις και τις αποφάσεις των οργάνων της ΕΠΟΝ και του ΕΑΜ, ποιήματα και καντάδες, πολιτικά και ιστορικά άρθρα, αναφορές σε νεκρούς ΕΠΟΝίτες, αναφορές στους οικονομικούς ενισχυτές της εφημερίδας και της ΕΠΟΝ.

Θα διαβάσουμε ένα και μόνο απόσπασμα από το φύλλο της 1-2 Γενάρη του 1944, που κατά τη γνώμη μας δείχνει όλη τη σύνθεση του περιοδικού αλλά και συνολικά της ΕΠΟΝ, με τίτλο «Περνάει ο ΕΛΑΣ»:

«Όταν περνάει τ' αντάρτικο τρέμει στα αλήθεια η γης. Ο ήλιος γλιστράει πάνω στα περήφανα μέτωπα και καθρεπτίζεται στις αρμαθές. Ο κόσμος τρέχει να δει τον στρατό που περνάει, να αναπνεύσει ένα κομμάτι λευτεριά. Τρίβει τα μάτια του. Δεν ξαναείδαμε στρατό. Αλήθεια είδαμε πολλές φορές στρατό, όμως δεν είδαμε ποτέ μας Λαϊκό στρατό, απελευθερωτικό, φτιασμένο από τον ζυπνημένο λαό, καμωμένο για τον λαό. Εβλέπαμε στρατούς φασιστικούς και τώρα βλέπουμε στρατό δικό μας, που τον

οδηγάει περήφανα η Τζαβέλαινα. Στο διάβα του ακολουθεί το δίκιο και ο κοσμάκης δίδει το φαγητό του και τα ρούχα του για δαύτονε. Μέσα στις ομάδες που περνάνε βλέπουμε και αμούστακα παλικαρόπουλα, τους επονίτες-ελασίτες. Φουσκώνουν τα πνευμόνια μας με υπερηφάνεια. Περνάει ο ΕΛΑΣ. Χειροκροτήστε.»

ΔΙΑΔΣΚΟΜΑΣΤΕ, ΕΜΠΝΕΟΜΑΣΤΕ, ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ!

Η ΕΠΟΝ πολεμώντας και τραγουδώντας διαπαιδαγώγησε τα μικρά παιδιά και τη νεολαία με αισιοδοξία, τόλμη, αποφασιστικότητα και πίστη στο δίκιο και στη δύναμη των εργατών, του λαού και των παιδιών τους. Καλλιέργησε την αυτοθυσία και την αυταπάρνηση κόντρα στη μοιρολατρία και την υποταγή. Μέσα από την ηρωική ιστορία της αποδεικνύει πως κανένας αγώνας δεν πάει χαμένος όταν ο λαός και η νεολαία παίρνουν την υπόθεση στα χέρια τους.

Σήμερα 70 χρόνια μετά, οι “ήρωες” της ΕΠΟΝ αποτελούν παράδειγμα για την ΚΝΕ και τη νεολαία. Τιμάμε τους αγωνιστές της αντίστασης, μελετάμε την ιστορία και βγάζουμε πολύτιμα συμπεράσματα για την πάλη μας σήμερα, για τη δύναμη που έχει ο λαός και η νεολαία όταν επιλέγει το δρόμο της ανυπακοής, συμπεράσματα που δε θα τα βρούμε σε κανένα σχολικό βιβλίο.

Η νεολαία από εργατικά και λαϊκά στρώματα, οι νέοι εργαζόμενοι, οι φοιτητές και οι σπουδαστές, οι μαθητές, δεν έχουν να περιμένουν τίποτα από το στο σάπιο σύστημα της εκμετάλλευσης και της μισθωτής σκλαβιάς, στο σύστημα που στόχο του έχει το κέρδος . Κάθε πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε σήμερα έχει τη ρίζα του ακριβώς σε αυτό το σύστημα . Η μόνη λύση για να ζήσει χωρίς εκμετάλλευση, για ζωή με δικαίωμα στη μόρφωση, στη δουλειά, στον πολιτισμό και τον αθλητισμό, είναι να βγάλει από τη μέση αυτούς που σήμερα έχουν την εξουσία και καρπώνονται όλο τον πλούτο που παράγεται. Γι αυτό χρειάζεται να γίνει ο κάθε τόπος δουλειάς, το κάθε σχολείο πυρήνας οργανωμένης πάλης κόντρα σε αυτούς που μας θέλουν με το κεφάλι σκυμμένο και με χαμηλές απαιτήσεις.

Η μόνη λύση είναι να συμπορευτεί με την ΚΝΕ, στο πλευρό του ΚΚΕ, να οργανώσει την πάλη της για την ανατροπή του καπιταλισμού και την οικοδόμηση του σοσιαλισμού – κομμουνισμού, της κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο που στόχο θα έχει την ικανοποίηση των κοινωνικών και λαϊκών αναγκών. Γι αυτό παντού ισχυρή ΚΝΕ, σε κάθε τόπο δουλειάς, σε κάθε σχολείο και σχολή, στη γειτονιά. Εμείς είμαστε οι νέοι και οι νέες που με την πάλη μας σήμερα και με τα διδάγματα που έχουμε ως όπλο, θα πυκνώσουμε τις στρατιές της επανάστασης.